

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Problemata Evangelica Ut plurimum Emblematis
Coronata. Sive Quæstiones Curiosæ In singula Evangelia
Dominicarum Totius Anni**

Hartung, Philipp von

Egræ, 1689

Problema LI. Quodnam istud Modicum, quo Dominus non videbitur?
Dominica III. Post Pascha. Modicum & non videbitis me. Joan. 16. v. 17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76102)

PROBLEMA LI.

Quodnam istud MODICUM, quo Dominus non videbitur?

DOMINICA III. POST PASCHA.

Modicum & non videbitis me.

Joan. 16. v. 17.

S. I.
Opinio
Bernardi
& Augu-
stini.

Non miror discipulos *Modicum* non cepisse, ideoque difficultate Vocabuli attonitos cogitasse: *quid est hoc, quod dicit: Modicum? nescimus quid loquitur.* nesciunt hodieque Ecclesiae Doctores & praedicatores, quid sit illud *Modicum*, quo Dominus non videtur. Glossa quidem ordinaria definit, triduum esse, quo clausus sepulchro non videbatur, sed hoc ipsum triduum amantibus (limbicolis praesertim) immodicum fuit. O *Modicum longum!* exclamat ingeniosè Bernardus, *pie Domine modicum dicis, quod non vidimus te? Salvum sit verbum Domini: longum est, & multum valde nimis.* Resolvit verò problema in hæc verba: *Verumtamen utrumque verum, & modicum meritis, & non modicum votis.* Modicum est omne tempus, quo Visionem DEI meremur, immodicum verò tempus, etsi non nisi momentum foret, quo ejusdem excludimur Visione. Paulò aliter Augustinus *Modicum* exponit, & non triduum duntaxat passionis intelligit, sed to-

S. Bernar.
Serm. 74.
in Cant.

tum illud quadraginta dierum spatium accipit, quod inter Ascensionem intercessit, imò & totum hoc tempus, quod ab Ascensione ad novissimum mundi diem, quo in gloria Majestatis suæ JESUS videbitur, intercurrit. Favet Augustini opinioni divinum oraculum, quo Martyribus sub altari clamantibus: *usquequo Domine non vindicas sanguinem nostrum?* responsum, & dictum est *illis: ut quiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conserved eorum* Apoc. 6. v. 11. Augustini itaque inhærens effato, modicum esse pronuntio & tempus, & quidquid hoc tempore videtur, quo Dominus non videtur. Quidquid videndum in hac vita objicitur, revera modicum, imò nihil est, quia mera scena apparentiarum est. De his apparentiis hodie modicum.

Mirabar sæpenumero, cur Salvator noster gloriosam suam in monte Thabor transfigurationem coram electa discipulorum triade factam prohibuerit ante resurrectionis diem evulgari, *prohibuit eis dicens: nemini dixeritis Visionem, donec Filius hominis à mortuis resurgat;* nec

S. 2.
Cur in
monte
Thabor
prohibue-
rit Domi-
nus evul-
gari suam
transfigu-
rationem.

Matth. 17.
v. 9. Luc.
9. v. 29.

nec causam congruentiorem habentis reperi, ac eam quæ in hodierno insinuatur Evangelio: *modicum & non videbitis me*, quia scilicet modica & narratu pæne indigna est omnis illa gloria & felicitas, quæ ante resurrectionis diem contingit. Evanescent momento singula, sicut ipsa quoque species illa altera de qua Evangelista (*facta est species vultus ejus altera*) in Thaborea scena evanuit teste Matthæo: *Levantes autem oculos neminem viderunt*, vel ut habet Marcus: *& statim circumspicientes, neminem amplius viderunt*. Ô visio modica, etsi excellentissima! Ô voluptas momentanea etsi sanctissima! Ô scena fugacium apparentiarum, etsi cœlitus instructa! modicum ergo est, quidquid in hoc mundo videtur, donec in gloria Patris sui DEUS-Homo videatur.

§. 3.
Mundus est scena apparentiarum sive glaris conc. 2. in qua drag.

Celebris per Italiam concionator, ut meras in hoc mundo demonstret esse apparentias, à domo DEI incipit, in qua miraberis aras auro divites, at non nisi auri est superficies, si verò spectes, quod à tergo occultitur, cauos & deformes truncos videbis; marmora porphyretica te intueri putabis, at non nisi subtilioris crusta est calcis. candelabra argentea, intus inania, in tam formoso corpore animam non habent aliam, quam ferrum & lignum. Smaragdi, rubini, sapphyri, topazii qui in sacro ornatu spectantur, non rarò sunt vitra colorata viridia, rubra, cærulea, fulva; calicem dices aureum, qui non nisi è vili stanno est; peristromata quibus parietes superbiunt acu phrygiâ pictos flores aptè repræsentant, quia ut flores evanescent. Et quamdiu has templi divitias spectare licebit? dum festi præterierit solennitas; postquam denudantur parietes, spoliantur aræ, pretiosis vi-

lia succedunt. Qualis templorum talis est mulierum ornatus, prout illum regius Psaltes depingit, qui ubi dixisset: *Homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra prætereunt*, subjungit de filiis, & filiabus hominum, *quorum filii sicut novellæ plantationes; filie eorum compositæ, circumornatæ, ut similitudo templi*, novellis plantulis quas facile pruina decoquit, æstus exurit, frigus constringit, & severior aura afficit, comparantur filii, filie verò ornamentis templorum, quæ modico durant tempore, quasi tesseram fervarent suam: *modicum & non videbitis me*. Ex templo ad palatia, & aulas progredere, ubi semper forma exterior superabit interior; inquilini verò pavoni sunt similes, de quo Tertullianus apud Pierium l. 41. *multicolor, & discolor, & versicolor, nunquam ipse, semper alius, etsi semper ipse, quando alius*. vel è profapia sunt illius Æschylis, quem Demosthenes *tragicam simiam* nuncupavit, *vitam enim suam*, inquit Basiliius, *velut è proscenio ad ostentationem componunt*; sed hæ scenæ facillè clauduntur, & pro epologo decantatur: *modicum & non videbitis me*. Nec aulici modò scenas histrionicas exercent, sed omnium hominum vita, ut divinè scripsit Gregorius in moral. *est quedam visio phantasmatis, quæ hic ostendit in imagine, quod non habet in veritate*. Hoc solum de singulis, & à singulis verissimum est dicere: *modicum & non videbitis me*.

Pl. 123. v.
5. 13. 24.

Scimus ex Evangelio, quomodo dæmon in montem excelsum valde (cui *Quarentena* nomen est, duobus miliaribus Jerichunte distitus, teste Alberto magno, & Bonaventurâ) assumserit Dominum, & ostenderit ei omnia regna mundi, & gloriâ eorum: quomodo o-

§. 4.
Quomodo dæmon ostenderit Christo omnia regna mundi

omnia regna? sunt in mundo septuaginta duo regna, unde & è sacerdotali veste totidem dependebant malogranata, spatium verò terrarum orbis ad quinque milliarium millia porrigitur, cum optimus oculus nec ad medietatem pertingat, quomodo ergo omnia mundi regna ostendere Christo diabolus potuit? per species ut vult S. Cyprianus, per illusionem, ut solet, & quidem ostendit ei omnia regna orbis terræ, in momento temporis Luc. 4. v. 5. eleganter Ambrosius l. 4. in Lucam: *Bene in momento temporis secularia, & terrena monstrantur, in momento enim cuncta illa prætereunt, & sepe honor seculi abiit, antequam venerat. Quid enim seculi potest esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sint secula? Estne ergo res videri, & amari digna, quæ durat momento, neque in veritate aliud est, quam præsentatio, & apparentia vanissima?* Chrysostomus quoque in Pf. 2. *Tunc archidæmon in puncto temporis omnia regna mundi, & gloriam eorum coëgit, & cum omnibus visus est, ut cum omnibus evanesceret. & de omnibus contendebat, ut in omnibus caderet, & vinceretur, faciebat enim, quod nesciebat, & passus est, quod ignorabat. Nec sufficit ei ostendere, promittit insuper: Hæc omnia tibi dabo. ut fallat deceptor, ait D. Maximus hom. 4. offert, quod non habet, & ut verè cæcus cælorum Domino terrarum regna promittit. Chrysologus verò Serm. 15. perpendens, quod addit Lucas v. 6. *cui volo, do illa. hæc dicit, non quod possit dare, sed fallere. ex quibus deducit Salvianus l. 3. ad Eccles. Quis ergo furor est, viles à vobis animas vestras haberi, quas etiam diabolus putat esse pretiosas ac per hoc quicunque animas suas negligunt, etiam infra iudicium diaboli se amant.**

Quod in hoc mundo oculos non modò Regum, & Principum, sed etiam rusticorum & mendicabulorum maximè oblectat, divitiæ sunt, quæ licet immodicæ sint, revera tamen non nisi *Modicum* & nihil appellari merentur. *Divitias nihil esse duxi*, inquit Regum sapientissimus Sap. 7. v. 8. pendebantur ei annuè in tributum sexcenta sexaginta sex auri talenta, sive sexdecim milliones, centum octoginta quatuor millia aureorum. Et hoc nihil est? *nihil esse duxi.* Et cur nihil? quia nihil permanet sub sole. *ipsa pecunia rotunda signatur* ait August. in Pf. 83. *quia non stat.* omnibus divitiis lex scripta est Pf. 57. v. 8. *ad nihilum devenient.* Gratulabatur sibi apud Oseam. c. 12. v. 8. nescio quis: *Dirves effectus sum, invenit idolum mihi, & quid est idolum?* Paulum audi i. Cor. 8. quia idolum nihil est. *Est quasi dirves cum nihil habeat*, inquit proverbialiter Salomon. In quæ verba optimè Hugo; *est quasi dirves non verè dirves, habere se divitias putat, cum nihil habeat.* Moyses missurus ad promissionis terram filios Israël petit à Rege Edom transitum, pollicitus, quod nihil essent Israëlitaè delibaturi ex divitiis universis: *nam ista* ait Philo lib. de immortal. Dei. *quæ tibi chara sunt, omnino nihil sunt.* Notet hæc, qui concupiscentiâ oculorum captus est: ista quæ tibi chara sunt, nihil, nihil, nihil sunt.

David etfi plenus divitiis, & gloriâ 2. paralip. 29. & qui, ut videre est apud Vilalp. Tom. 2. pag. 506. tantas filio reliquit divitias, ut fidem pene superent videlicet ter mille ducentos milliones auri, duplo plus de argento, pauperem se tamen vocat & substantiam suam tanquam Nihilum; causam dat S. Basilus

S. S.
Modicum
inò nihil
videt, qui
divitias
videt.

Proverb.
13. v. 7.

in

in Pf. 9. *Sapiffimè se David paupere, & tenuem appellat, quamvis regis circumstueret opibus, ac divitiis, utpote cui certè constaret, omnia sua risum, pulverem, nihil esse.* Didicit hoc à Patre filius proverb. 13. *est quasi dives, cum nihil habeat;* quod exponens Hugo Carensis: *Est quasi dives, sed non verè dives, quasi tantùm divitias hujus mundi habet, cum nihil habeat.* Aman de immodicis opibus suis fatetur: cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto Esth. 5. Nimirum omnia bona hujus mundi veniunt, abeunt; assistunt, evanescent; teneri videntur, & non tenentur, inquit S. Ambrosius ep. 44. Similiter de Honoribus dicendum est, esse quid Modicum, imò Nihil. Augustum narrat Svetonius sub vitæ supremam periodum exclamasse: Omnia fui, sed nihil expedit. Omnia fui, sed nihil sum. Loquere Salomon; quid es? *fui Rex Israël in Jerusalem.* Quid est fui: tempus præteritum signat, cujus in præsentem nihil est. De mortuo dicitur; *Vixit, Fuit.* Cum expirat oratio & dicendum super est nihil, dicitur: *Dixi.* At Salomon post hæc effata Rex adhuc permanfit, quid ergo dicit *Fui.* Hugo de S. Victore hom. 5. ex eo probat Salomonem perspectam mundi vanitate omnia habuisse pro nihilo. *Fui jam non sum: quia et si sum, id ipsum jam nihil esse agnosco quòd sum.* O perspicaces sapientum oculos, qui dum omnia vident, nihil vident.

omnia nihil. O si Salomoni liceret redire ad vitam, & ex hac cathedra agere Ecclesiasten, quid diceret? quid inclamaret, utique illud S. Savii à morte ad vitam revocati apud Greg. Tur. 1. Hist. c. I. *Audite filii Adæ, & intelligite, quia nihil est quòd cernitis in mundo hoc, sed omnia vanitas.* Omnia ergò ut vana contemnite, ut veram gloriam DEI mereamini adipisci in cælo.

Væ illis qui lætantur in nihilo Amos 6. per nihil peccatum intelligit Augustinus tract. 1. in cap. 1. Joan. *nihil sunt homines cum peccant.* Et B. Damianus ad Desiderium Abbatem. *Tunc cum videbantur esse impii, ad nihilum potius pertinebant, quam ad verum esse, qui enim ab illo recedit, qui verè est, necesse est, ut non sit, quia ad nihilum tendit.* Ethnici in errorum caligine acutum viderunt teste Senecâ ep. 88. Nausiphaes dicebat, *ex his, quæ videntur esse, nihil magis esse, quam non esse.* Parmenidis vox erat: *ex his quæ videntur, nihil esse univèrsum.* Zenno Eleates: qui omnia negotia de negotio dejecit, ait nihil esse. Plus omnibus sapuit Jobus cum dixit: *Nihil sunt dies mei.* Ad quæ verba ingeniosè alludens S. Augustinus tract. 19. in Joan: *Ista vita, inquit, non est nominanda vita, quia non est vera vita: nam vera vita non est nisi quæ æterna.* Cum itaque vita ista non sit vita, adeoque nihil, quid tanta studio (verba D. Chrysostomi) quod nihil est quæris, quid labores pro nihilo sustines? at splendidissima officia conspicias, eorumque te fallit aspectus. in Cælum protinus sustolle oculos, animadvertite formicarum ista esse, & culicum opera. Heu! exclamat Lipsius, res mortalium vel maximorum parvæ, heu! validissimorum instabiles, imò omnia

§. 6.
Voluptas
Nihil.

Quid de voluptate dicam? *nihil est.* Experto credamus Salomoni, cui septingentæ uxores quasi Reginae, trecentæ concubinae erant, ferò exclamanti: *Vanitas Vanitatum Syrus habet inanitas inanitatum!* alii degunt *nihilum nihil, & o-*

nia illa somnium, umbra, nihil. Repudietur ergo à nobis temporarium felicitas, quæ nihil stabile, neque firmum (Chrysoft. in Gen. Serm. 22.) sed solum est oculorum deceptio, & priusquam appareat, avolat. De omnibus ac singulis oculorum illecebris repeti potest illud Philonis: priusquam prebentur, possessore illaso, rursus avolant, atque etiam, cum adsunt, maxime speculares quasdam representant imagines, prestigias sensuum, ludibriaque instabilia. Concludat Augustinus: Detestandi eritis, si nihil amatis; amate, sed quid amatis, videte. Surdi eritis, & plus nimio absurdi, nisi ex qualibet creatura resonare hanc vocem audiat: modicum & non videbitis me.

robolo in aëre scintillanti: *Modicum & non videbitis me.* addamus eandem epigraphen fulguri ab oriente ad occasum perniciosissime transvolanti, quod oculos ferit dum illustrat: *Modicum & non videbitis me.* iridi in nube rorida colores suos explicanti jungamus: *Modicum & non videbitis me.* Idem de Sole ad occasum vergente, idem de pavone Syrma suam ad conspectum pedum contrahente, idem de Navi remis velisque avolante, idem denique de me, de se, de omnibus nobis dicat unusquisque: *Modicum & non videbitis me.*

Pro coronide inscribamus py-

PRO-